

MATERIALELE
Conferinței științifico-practice
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ
A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL
MULTIPLELOR CRIZE”

EDIȚIA A X-A

11 MAI 2023, CHIȘINĂU,
REPUBLICA MOLDOVA

Chișinău-2024
Stratum plus

Editarea volumului „Materialele Conferinței științifico-practice
‘Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize’”
este realizată cu suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO
în cadrul programelor de participare UNESCO și a proiectului „Promovarea egalității de gen în
Moldova prin integrarea perspectivei de gen în familie și instituții de învățământ”

Publication of the volume “Materials of the Scientific-Practical Conference
‘FAMILY RESILIENCE PERSPECTIVES IN THE CONTEXT OF MULTIPLE CRISES’
is carried out with the financial support of the National Commission of the Republic of Moldova for
UNESCO within the UNESCO participation programs and the project “Promoting gender equality in
Moldova by integrating the gender perspective in the family and educational institutions”

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

“Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, conferință
științifico-practică (10 ; 2023 ; Chișinău). Materialele Conferinței științifico-
practice “Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, Ediția
a 10-a, 11 mai 2023, Chișinău / comitet științific: Luminița Drumea [et al.]. – Chi-
șinău : Stratum Plus, 2024 (Blitz Poligraf). – 226 p. : fig.

Antetit.: Universitatea de Stat din Moldova [et al.]. – Texte : lb. rom., engl., rusă. –
Rez. paral.: lb. rom.-engl., engl.-rusă. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – Editat cu
suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO.
– 700 ex.

ISBN 978-9975-3651-5-4. – ISBN 978-9975-3651-6-1 (PDF).

37.0:316.356.2(082)=135.1=111=161.1

P 52

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordă-
rii multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în ve-
derea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor
crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei
energetice).

* Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.
Selectarea și prezentarea informației, precum și opiniile expuse în această publicație aparțin au-
torilor/autoarelor și nu reflectă obligatoriu viziunea UNESCO.

Se distribuie gratuit.

© Universitatea de Stat din Moldova, 2024

© Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, 2024

© Instituția Privată Publicație Periodică „Stratum plus”, 2024

COMITET ȘTIINȚIFIC:

Luminița DRUMEA, Doctor în filologie, Secretar General Adjunct al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO

Svetlana ANDRIEȘ, Coordonatoare de program, UN Women in Moldova

Felicia BECHTOLDT, Secretară de Stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Valentina CHICU, Consilieră a Președintei Republicii Moldova în domeniul educației și cercetării

Otilia DANDARA, Doctor habilitat, profesor, Prim-prorector, Universitatea de Stat din Moldova

Dumitru DRUMEA, Președinte, Speranța'87, Moldova

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Valeria PASCARU-GONCEAR, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Lilia PASCAL, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Viorica REABOI-PETRACHI, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Svetlana TOLSTAIA, Doctor, conferențiar univ., Departamentul Psihologie, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Tataiana UDREA, Manager de program, UN Women in Moldova

COMITET ORGANIZATORIC:

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Aura MUTRUC, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Miroslava VALIC, Universitatea de Stat din Moldova

Tehnoredactare: Carolina ȚURCANU

CUPRINS

Conceptul celebrării zilei internaționale a familiei 9

COMUNICĂRI ÎN PLEN

Andriana BÂTCA,
Ina SCATICAIOV
(Republica Moldova)

Măsurile statului de suport pentru
familiile cu copii

Viorica
REABOI-PETRACHI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a ca-
drelor didactice în contextul crizei
umanitare

Svetlana TOLSTAI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
părinților în situații de urgență

Lucia FLIURȚA
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
adolescenților în situații de urgență

Valeria
PASCARU-GONCEAR
(Republica Moldova)

Recomandări pentru acordarea
asistenței psihologice și pedagogice
refugiaților

Tatiana UDREA
(Republica Moldova)

Inițiative de susținere economică
a familiilor prin prisma de gen în
contextul crizelor

Dumitru DRUMEA
(Republica Moldova)

Importance of fighting GBV: why
is important to protect the women?

COMUNICĂRI ÎN ATELIER

E. АНДРЕЕВСКАЯ (<i>Republica Moldova</i>). Психологическая опасность образовательной среды для жизни и здоровья детей и подростков	13
Л. АНЦИБОР, Т. НОСОВА (<i>Republica Moldova</i>). Влияние ипповенции на психоэмоциональный статус и устойчивость женщин в период кризиса	21
V. BALERCĂ (<i>România</i>). Intervenția psihologului de familie în reglarea situațiilor de criză	29
M. BLÎNDUL (<i>Republica Moldova</i>). Influența familiei asupra modului sănătos de viață a copiilor	37
A.-R. BORȘ (<i>România</i>). Family-school partnership practices	43
Н. БРАЙЛЯН (<i>Republica Moldova</i>). Взаимосвязь асертивного поведения и уровня мотивации достижения успеха в учебной деятельности студентов вуза	49
F. CHEIA (<i>România</i>). Adaptarea curriculară pentru integrarea copiilor cu cerințe educative speciale (C.E.S) și schimbările de perspectivă generate de fenomenul globalizării	59
O. GROIȚĂ (<i>Republica Moldova</i>). Valorificarea consilierii în eficientizarea relațiilor cu familia la persoanele dependente de droguri	71
T. IVANOV (<i>Republica Moldova</i>). Strategii de reglare emoțională la supraviețuitoarele violenței în familie	85
C. L. LUNG (<i>România</i>). Rolul familiei în viața pacienților cu boli inflamatorii cronice și psihopatologie asociată	95
R.-M. LUPUȘOR (<i>România</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Rolul familiei în procesul de integrare a copilului cu autism în procesul educațional	103

L. MARGINEAN (<i>Republica Moldova</i>). Importanța promovării de către autorități a mesajelor cu privire la dreptul copiilor la o familie	109
B. ПАСКАРУ-ГОНЧАР (<i>Республика Молдова</i>). Рекомендации для оказания психолого-педагогической помощи беженцам	119
A. RACU, T. MUNTEANU (<i>Republica Moldova</i>). Noi viziuni asupra familiei care are în componență copii cu dizabilități.	129
O. RUDIC (<i>Republica Moldova</i>). Abordări internaționale de combatere a inegalităților de gen în contextul multiplelor crize recente, cu efect de ameliorare a impactului asupra familiei	139
M. SUCIAGHI (<i>România</i>). Rolul și implicarea familiei în îngrijirea pacienților spitalizați în secțiile de anestezie și terapie intensivă	153
S. TOLSTAIA (<i>Republica Moldova</i>). Reziliența psihologică a părinților în situații de urgență	163
M. TOMA (<i>Republica Moldova</i>). Importanța terapiilor individuale în demersul compensator și / sau recuperator al elevului cu C.E.S.	173
M. UNGUREANU (<i>România</i>). Soluții ale școlii pentru reziliența familiei. Eroii basmelor — modele de reziliență	183
D. VASILACHE (<i>Republica Moldova</i>). Teorii ale conceptului de cuplu: sinteze teoretice	191
H. WITTMAN (<i>Israel</i>). Teaching methods of multilingual education in schools. Motivation and multilingual education in schools	199
B. BEAUJOLAIS (<i>United State of America</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Empowerment self-defense as a strategy to promote family resilience in Moldova.	211
Д. ДРУМЯ (<i>Republica Moldova</i>). Роль НПО в продвижении института семьи и гендерном воспитании в контексте устойчивости семьи в период множественных кризисов (на примере деятельности НПО «Speranta'87 Moldova»)	219

CONCEPTUL CELEBRĂRII ZILEI INTERNAȚIONALE A FAMILIEI

Ziua Internațională a Familiei este marcată anual la 15 mai, în conformitate cu Rezoluția 47/237 din 20 septembrie 1993 a Adunării Generale a ONU. Prin adoptarea rezoluției respective, Națiunile Unite au confirmat angajamentul de a promova progresul social și standarde de viață mai bune pentru familiile din întreaga lume, sprijinând nu numai familiile, dar și culturile de pe glob.

Această zi oferă o oportunitate de a crește gradul de conștientizare cu privire la problemele legate de familii și de a fortifica cunoștințele despre procesele sociale, economice și demografice care le afectează. Obiectivul principal al acestei zile este de a evidenția importanța familiilor în cadrul societății și de a promova valorile majore ale familiei: dragoste, respect, egalitate, parteneriat, împărțirea responsabilităților casnice, prevenirea/ combaterea violenței în familie, concilierea vieții profesionale cu viața de familie, etc.

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 433 din 26.12.1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova, începând cu anul 2010, Ziua Familiei este consemnată ca sărbătoare la nivel național pe data de 15 mai. Guvernul, structurile de stat, APL, organizațiile non-guvernamentale, instituțiile de învățământ și persoanele fizice, etc. sunt încurajate să organizeze celebrarea Zilei pentru promovarea valorilor familiei.

În anul 2023 la nivel global Ziua de 15 mai are ca subiect: **Familiile și noile tehnologii**. Tehnologiile au devenit o parte componentă a existenței umane, atât cu impact negativ cât și cu impact pozitiv. În contextul, transformărilor sociale rapide, valorificarea acestora reprezintă instrumente valoros al dezvoltării durabile.

Reiterăm faptul că familia este unitatea de bază a societății. În familie din copilărie învățăm abilitățile esențiale de viață, care ne ajută să supraviețuim și să ne dezvoltăm pe tot parcursul vieții.

Pe parcursul ultimilor ani, ne-am confruntat cu diverse amenințări și nesiguranțe. În acest proces, am pierdut multe dar și am învățat și învățăm multe lucruri. Drept provocare dar și condiție a dezvoltării

Conferința științifico-practică
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE”
11 mai 2023, Chișinău, Republica Moldova

umane se conturează capacitatea noastră de reziliență în plan personal, social și profesional, atât la nivel de familie cât și la nivel de societate.

În contextul celor menționate anterior, în vederea celebrării Zilei Familiei în 2023, se propune organizarea conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională la tema: **PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE**. Evenimentul este organizat în colaborare dintre Universitatea de Stat din Moldova, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, UNESCO, UN Women, Platforma pentru Egalitate de Gen, Gender-Centru, HopeSperanta’87.

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordării multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în vederea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei energetice).

COMUNICĂRI ÎN PLEN

MĂSURILE STATULUI DE SUPORT
PENTRU FAMILIILE CU COPII

Andriana BÂTCA, Ina SCATICAILOV
Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Republica Moldova

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE
ÎN CONTEXTUL CRIZEI UMANITARE

Viorica REABOI-PETRACHI, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A PĂRINȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Svetlana TOLSTAIA, dr., conf. univ.
*Departamentul Psihologie,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A ADOLESCENȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Lucia FLIURȚA
AveCopii, Republica Moldova

RECOMANDĂRI PENTRU ACORDAREA ASISTENȚEI
PSIHOLOGICE ȘI PEDAGOGICE REFUGIAȚILOR

Valeria PASCARU-GONCEAR, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

INIȚIATIVE DE SUSȚINERE ECONOMICĂ
A FAMILIILOR PRIN PRISMA DE GEN
ÎN CONTEXTUL CRIZELOR

Tatiana UDREA,
Manager de program, UN Women în Moldova, Republica Moldova

IMPORTANCE OF FIGHTING GBV:
WHY IS IMPORTANT TO PROTECT THE WOMEN?

Dumitru DRUMEA, dr.
Secretar General Speranța '87, Moldova, Republica Moldova

Family-school partnership practices

A.-R. BORȘ

Our study focuses on means of showing the impact of effective family-school communication relationships through partnership agreements as crucial factors of parental educational involvement, having a positive print on the entire schooling process. Unlike in other countries, in Romania and The Republic of Moldova there is little research on the interinstitutional communication between families and schools, so we searched at a global scale. The article describes the findings of an exploratory research that involved different school-family organisational communication types and partnership practices striving to find the most efficient communication channels and the main encountered problems, which are more acute in middle and high school. We outline the ways in which family school involvement is patterned and we propose next steps for research, focusing on the importance of this relationship, the context in which mutual involvement takes place, and possibilities of enhancing involvement in diverse situations.

Keywords: *family-school communication, partnerships, educational management practices*

Practicile de parteneriat familie-școală

A.-R. BORȘ

Studiul nostru se concentrează pe mijloacele de a arăta impactul relațiilor eficiente de comunicare familie-școală prin acorduri de parteneriate ca factori cruciali ai implicării părinților în mediul educațional, punând o amprentă pozitivă asupra întregului proces de școlarizare. Spre deosebire de alte țări, în România și Republica Moldova există puține cercetări privind comunicarea interinstituțională dintre familii și școli, astfel că cercetarea e la nivel global. Articolul dezvăluie concluziile unei cercetări exploratorii care a implicat diverse tipuri de comunicare organizațională școală-familie și practici de parteneriat menite să găsească cele mai eficiente canale de comunicare și principalele probleme întâmpinate, care sunt mai acute la nivel gimnazial și liceal. Conturăm modalitățile și tiparele de implicare a familiei în școală și propunem următorii pași ai cercetării, concentrându-ne pe importanța acestei relații, contextul în care are loc implicarea reciprocă și posibilitățile de creștere a acesteia în situații diverse.

Cuvinte-cheie: *comunicarea familie-școală, parteneriate, practici de management educațional*

Introduction

Any given school can function effectively as an educational providing organization only if effective communication management is provided, thus one of the topics of interest, especially in recent years has been that of family-school communication, and that is achieved in multiple ways.

Not minding the lack of scientific resources related to this topic, our scientific literature research brings some clarifications relating some basic questions, like What is the purpose school-family communication?, and how does this take place? Are there any established common practice models? Family-school communication and vice-versa reflect parental involvement in the education process.

Results and discussions

We found at Hill and Taylor (2004) a short definition of parental educational involvement described as "communication of the family with the school and with their children to promote accademic success . "[1, p. 161]

Another definition which completes the previous one is that "Family-school communication is significant for school and family, and it is called a bridge to facilitate the better development of children " [2, p. 242].

While in the past years, schools were regarded as experts in childcare and education, once with the changing of a new generation of parents, the authority of schools has been challenged and questioned. Nowadays parents pay more and more attention to education-related news and new policies, they also use the Internet and any sources to find the education model that is suitable for the family demands and selected background, and use it as a reference for their own educational style.

Our research into examining the role that families play in children's education has inquired a range of activities and methods through which parents participate in their children's learning process. We discovered that such programs are conceptualised as parent involvement models, and they are defined as the participation of significant caregivers to education.

It is believed that there are difficulties in family-school communication. This is because parents and teachers have contradictory opinions and positions on children's education. Traditionally, parent involvement in education is mostly home based, but sometimes also school based,

like during parental meetings, conferences, projects, helping or volunteering. [3, p.4]

One result of our research was that parents' cultural background imposes boundaries sometimes, some of the reasons determining the conflicts being related to differences in professionalism, experience, educational philosophy and environment: " parents from different cultural background, such as minority ethnic communities seem to have differing views about the level of responsibility that the school should have. In some countries, the boundaries between the school and the home are much starker and the relationship is more formal" [3, p.11].

If the family confronts the school, the conflicts may appear more severe, as parents can construct their own expectations, which tend to exert pressure on family-school communication if projected into such an environment. Our interest consists in finding an appropriate family-school communication mode to eradicate the pressure on education caused by the difference between family expectations and school expectations.

Among family- teachers communication barriers, we found that" in family-school communication, immoderate and paradoxical requirements, and ambiguous and insufficient approval towards teachers can cause much pressure suffered by teachers " [4].

Krüger, J., & Michalek (2011) state that "the closer the relationship between family and school is, the easier it is for parents to understand the methods and strategies used by schools in the process of education" [5].

The same authors mention that "when communicating with parents, the school can seek some suggestions or comments from parents to gain the trust of the family and let parents know that the school, which is similar to how parents themselves will do its best to help children grow up healthily. In that case, the family's recognition of the school will also change from a very arrogant authority to a friend who can communicate friendly" [6].

We found at Zou (2017) some detailed strategies for enhancing family-school communication, and in summary, they include:

1. ***The school needs to be prepared for communication.***

It can summarize the forms of family involvement and student achievement, adding accessible information about it in teacher training and encouraging teachers to communicate actively with parents.

2. *Leadership prepared for communication.*

Leadership should maintain a positive attitude toward parents' opinions. Leadership is supposed to demonstrate education policies with explanations to families in a timely manner and can supervise teacher interactions with parents.

3. *Family-school communication needs teachers prepared for it.*

Teachers can find with parents the appropriate times and patterns of communication; on weekends, activity participation and emotional fluctuation. Teachers should provide all access to contact and the best time to reach them. [7, p.244]

Conclusions

An increasing number of young people are changing their roles from children to parents, and the education level of the new generation of parents is constantly improving. Through the analysis of the reference model, parents can construct their own expectations, which tend to exert pressure on family-school communication if projected into school education.

Based on the articles and reviews used during our examination, findings suggest that most of the school-family relationship based literature insists on family interventions, rather than collaborative protocols and agreements having the following characteristics: a general promotion of parental involvement in children's education through the use of structural intervention components, particularly planning and problem solving, even though in recent years the approach has changed.

An effective school is one that has good management standards, communicates transparently, is prone to do so responsibly. Even more, a collaborative partnership between schools and families increases trust, improves image, and motivates learners. Plus, the latest developments in science and technology change the traditional models of good family-school communication, which now has to be highly effective, and this means that information is conveyed both ways faster.

In short, the discussed collaborative school family partnerships help in supporting student learning, school units focusing on making themselves more welcoming, prepared, and equipped to facilitate family-school communication and family involvement in students' education.

References

1. Hill N.E., Taylor L. C. Parental school involvement and children's academic achievement. *Current Directions in Psychological Science*, vol. 4, no. 4, pp. 161—164.
2. Lyubitskaya, K., & Shakarova, M. Family-school communication: The key features at the current stage. *Вопросы образования*, 2018, 3 (eng): 196—215.
3. Glasgow, N. A., & Whitney, P. J. What successful schools do to involve families: 55 partnership strategies. Corwin Press, 2011. p. 11.
4. Krüger, J., & Michalek, R. Parents' and teachers' cooperation: Mutual expectations and attributions from a parents' point of view. *International Journal about Parents in Education*, 2011, 5 (2).
5. Zou, Zhiwen. (2023). Family-School Communication: How Conflict between Family and School Expectation Influences Children's Development. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*. 12, pp. 241—246.

Author Data

Andra-Ramona BORȘ (*România*). PhD student, Moldova State University.

E-mail: andra_bors@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-3036-3553